

УДК 342.56:323.21

DOI: 10.31673/2786-7412.2026.031001

Кристина АКСЬОНОВА

здобувачка наукового ступеня доктора філософії
кафедри права, національної безпеки та європейської інтеграції,
Навчально-науковий інститут «Інститут державного управління»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, м. Харків
ORCID ID: 0000-0001-6746-6540

Kristina AKSONOVA

PhD Candidate, Department of Law, National Security and European Integration,
Educational and Scientific Institute «Institute of Public Administration»,
V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv
ORCID ID: 0000-0001-6746-6540

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВЗАЄМОДІЇ СУДОВОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

MAIN APPROACHES TO THE INTERACTION BETWEEN THE JUDICIARY AND THE PUBLIC

Анотація. У статті досліджено правові засади та сучасні механізми взаємодії судової влади з громадськістю в контексті забезпечення відкритості правосуддя, зміцнення суспільної довіри до судової системи та розвитку демократичних засад публічного управління. Обґрунтовано актуальність дослідження з огляду на зростання ролі транспарентності судової влади як одного з ключових принципів її функціонування та необхідність поєднання відкритості діяльності судів із гарантіями їх незалежності. Проаналізовано наукові засади до розуміння взаємодії судової влади та громадянського суспільства, а також визначено основні напрями наукового осмислення цієї проблематики. Значну увагу приділено дослідженню міжнародно-правових стандартів, закріплених у Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про громадянські та політичні права та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, які формують базові вимоги щодо відкритості судочинства, справедливого судового розгляду та доступу до правосуддя. Розкрито особливості нормативно-правового регулювання взаємодії судової влади з громадськістю в Україні на основі положень Конституції України, законів України «Про судоустрій і статус суддів», «Про доступ до публічної інформації», «Про інформацію» та Кодексу суддівської етики. Визначено, що транспарентність судової влади охоплює відкритість судового процесу, доступність і зрозумілість інформації, ефективну інформаційну політику, використання сучасних цифрових сервісів, розвиток електронного судочинства та забезпечення постійної комунікації між судами і громадськістю. Доведено, що результативність такої взаємодії залежить від належного нормативно-правового забезпечення, професійної етики суддів, розвитку механізмів громадського контролю, рівня правової культури населення та

ефективності інформаційно-комунікаційної діяльності судових органів. Обґрунтовано необхідність дотримання балансу між відкритістю судової влади, реалізацією механізмів громадської участі та гарантіями незалежності суду, що виключає неправомірний вплив на здійснення правосуддя. Зроблено висновок, що безперервна взаємодія судової влади з громадськістю, заснована на принципах транспарентності, законності, підзвітності, партнерства й відкритої комунікації, виступає важливою передумовою підвищення легітимності судових рішень, зміцнення суспільної довіри до правосуддя та вдосконалення механізмів публічного управління в Україні.

Ключові слова: *судова влада, громадськість, транспарентність, відкритість правосуддя, суспільна довіра, громадський контроль, інформаційна комунікація, публічне управління.*

Abstract. *This article examines the legal foundations and contemporary mechanisms of interaction between the judiciary and the public in the context of ensuring the openness of justice, strengthening public trust in the judicial system, and promoting the democratic principles of public administration. The relevance of the study is substantiated by the growing importance of judicial transparency as one of the fundamental principles governing the functioning of the judiciary and by the need to balance the openness of judicial activities with guarantees of judicial independence. The article analyzes scholarly approaches to understanding the interaction between the judiciary and civil society and identifies the principal directions of academic research on this issue. Particular attention is devoted to international legal standards enshrined in the Universal Declaration of Human Rights, the International Covenant on Civil and Political Rights, and the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, which establish the fundamental requirements for open justice, fair trial, and access to justice. The study explores the peculiarities of the legal regulation governing interaction between the judiciary and the public in Ukraine based on the provisions of the Constitution of Ukraine, the Laws of Ukraine «On the Judiciary and the Status of Judges», «On Access to Public Information», «On Information» and the Code of Judicial Ethics. It is established that judicial transparency encompasses the openness of judicial proceedings, the accessibility and clarity of information, an effective information policy, the use of modern digital services, the development of e-justice, and the maintenance of continuous communication between courts and the public. The article demonstrates that the effectiveness of such interaction depends on an appropriate legal framework, adherence to judicial ethics, the development of public oversight mechanisms, the level of legal culture among citizens, and the efficiency of information and communication activities carried out by judicial institutions. The necessity of maintaining a balance between the openness of the judiciary, the implementation of mechanisms for public participation, and guarantees of judicial independence is substantiated, thereby preventing any unlawful interference with the administration of justice. It is concluded that continuous interaction between the judiciary and the public, based on the principles of transparency, legality, accountability, partnership, and open communication, constitutes an essential prerequisite for enhancing the legitimacy of judicial decisions, strengthening public confidence in the administration of justice, and improving public administration mechanisms in Ukraine.*

Keywords: *judiciary, public, transparency, openness of justice, public trust, public oversight, information and communication, public administration.*

Постановка проблеми. Судова влада посідає особливе місце у системі публічного управління, тому що рівень суспільної довіри до правосуддя значною мірою визначає ефективність функціонування держави. Характер цієї довіри формується результатами здійснення правосуддя, а також відкритістю діяльності судів, яка забезпечує суспільству можливість отримувати об'єктивну інформацію про їх функціонування. Реалізація принципу транспарентності, поєднуючись із гарантіями незалежності судової влади, потребує належного нормативно-правового та організаційного забезпечення. Чинне законодавство закріплює відповідні механізми взаємодії судів із громадськістю, проте їх практична реалізація потребує вивчення з урахуванням сучасних умов розвитку публічного управління. Саме це актуалізує дослідження правових засад взаємодії судової влади з громадськістю як важливої передумови забезпечення відкритості правосуддя, зміцнення суспільної довіри та підвищення ефективності функціонування судової системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання взаємодії судової влади з громадськістю останніми роками посідають важливе місце у наукових дослідженнях, що зумовлено необхідністю забезпечення відкритості правосуддя, підвищення рівня суспільної довіри до судової системи та вдосконалення механізмів її функціонування. Насамперед Гарасимів Т. висвітлює правову модель партнерства судової влади та інститутів громадянського суспільства, визначаючи її концептуальні засади [1]. Мочульська М. розкриває особливості взаємодії судової влади та громадськості в умовах конституційної реформи правосуддя [2]. Бліхар М. та Крикавська І. характеризують правові механізми взаємодії органів судової влади та інститутів громадянського суспільства, визначаючи їх значення для забезпечення відкритості та підзвітності судової системи [3]. Черповицька І. систематизує основні способи інформаційної взаємодії між громадянським суспільством та судовою владою [4]. Єрмоленко Д. та Пелех І. досліджують сучасні особливості комунікації між судовою владою та громадянським суспільством і визначають її значення для підвищення легітимності правосуддя в умовах сучасних суспільних трансформацій [5].

Мета статті полягає у дослідженні правових засад і сучасних механізмів взаємодії судової влади з громадськістю, а також визначенні ролі принципу транспарентності у забезпеченні відкритості правосуддя, зміцненні суспільної довіри та збереженні незалежності судової влади.

Виклад основного матеріалу. Окремі форми взаємодії судової влади з громадськістю розкриваються через реалізацію принципу транспарентності. Його зміст визначає відкритість правосуддя як одну з основ демократичного врядування. Витоки цього принципу простежуються у Загальній декларації прав людини 1948 р. [6], де закріплено право кожної особи на ефективний судовий захист у разі порушення її прав. Реалізація цього права забезпечується розглядом справ незалежним і безстороннім судом, здійснюваним публічно та з дотриманням вимог справедливості. Гарантії відкритого судочинства, поєднуючись із принципом рівності всіх перед законом, формують необхідні передумови для суспільної довіри

до судової влади. Презумпція невинуватості, будучи важливою складовою судового процесу, забезпечує належний захист прав людини та зміцнює авторитет правосуддя.

Відкритість діяльності судів не обмежується лише проведенням публічних судових засідань. Її зміст охоплює постійний інформаційний обмін між судовою владою та громадськістю, забезпечуючи зрозумілість функціонування судової системи. Громадяни, отримуючи своєчасну й достовірну інформацію, об'єктивніше оцінюють результати здійснення правосуддя. Судова влада, діючи відкрито, одночасно посилює рівень суспільної довіри та зменшує ризики виникнення інформаційних спотворень. Вирішальне значення при цьому має не кількість оприлюднених відомостей, а їх повнота, доступність і зрозумілість для різних груп населення. Ефективність взаємодії, спираючись на відкриту комунікацію, забезпечує збалансоване поєднання незалежності суду із суспільним контролем за його діяльністю.

Стаття 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р. [7] розвиває положення, закладені у міжнародних актах щодо захисту прав людини. У документі [7] закріплено рівність усіх осіб перед судами і трибуналами. Право на справедливий та публічний розгляд справи компетентним, незалежним і безстороннім судом визначено однією з базових міжнародних гарантій. Наведені положення, забезпечуючи єдині стандарти здійснення правосуддя, орієнтують держави на створення відкритої та незалежної судової системи. Міжнародні норми, будучи основою національного правового регулювання, визначають зміст взаємодії судової влади з громадськістю, що, своєю чергою, сприяє зміцненню довіри до правосуддя та посиленню гарантій захисту прав людини.

Взаємодія судової влади з громадськістю потребує безперервної комунікації, здійснюваної з дотриманням вимог відкритості та неупередженості. Доступ до інформації про діяльність судів, поєднуючись із належним її роз'ясненням, створює умови для усвідомленого сприйняття судових процедур. Громадськість, володіючи об'єктивною інформацією, формує оцінку роботи судових органів на підставі перевірених фактів. Судова система, зберігаючи процесуальну незалежність, одночасно підтримує постійний діалог із суспільством. Вирішення цього завдання потребує розвитку сучасних комунікаційних механізмів, орієнтованих на різні категорії населення. Саме за таких обставин забезпечується стале поєднання відкритості правосуддя, ефективної комунікації та належного рівня суспільної довіри.

Положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [8] визначають правові засади відкритого здійснення правосуддя та гарантують кожній особі право на справедливий судовий розгляд. У статті 6 закріплено обов'язок держави забезпечувати розгляд справ незалежним і безстороннім судом упродовж розумного строку. Судове провадження, здійснюючись відкрито, створює умови для громадського контролю за дотриманням принципів правосуддя. Судове рішення проголошується публічно, забезпечуючи прозорість діяльності судових органів і зміцнюючи їх суспільну легітимність. Обмеження відкритості допускаються лише у випадках, визначених Конвенцією. Тут мається на увазі захист національної безпеки, громадського порядку, інтересів неповнолітніх або приватного життя учасників процесу. Визначене правове регулювання, поєднуючи відкритість судочинства з

необхідністю охорони суспільно значущих інтересів, забезпечує збалансоване функціонування судової влади в демократичній державі.

Відкритість судового розгляду забезпечує не лише доступ громадськості до інформації про здійснення правосуддя. Вона одночасно створює умови для формування стійкої суспільної довіри до судових інституцій. Громадяни, спостерігаючи за діяльністю судів у відкритому форматі, отримують можливість оцінювати кінцеве рішення, а також дотримання процесуальних гарантій, що сприяє утвердженню розуміння того, що справедливість забезпечується результатом й процедурою його досягнення. Комунікація судової влади із суспільством, поєднуючись із принципом відкритості, зміцнює легітимність судових рішень. Тому збереження визначених Конвенцією меж публічності унеможливорює втручання у незалежність суду та забезпечує рівновагу між відкритістю і захистом прав учасників судового процесу. Доцільно відзначити, що Конституція України [9] визначає людину, її права і свободи найвищою соціальною цінністю держави. Діяльність органів державної влади, зокрема судових, спрямовується на забезпечення та захист цих прав відповідно до конституційних приписів. Верховенство права, закріплене Основним Законом, визначає зміст функціонування всієї системи правосуддя та забезпечує пряму дію конституційних норм. Право кожної особи на судовий захист гарантується незалежно від характеру порушеного права. Звернення до суду, здійснюючись безпосередньо на підставі Конституції України, забезпечує реальну можливість відновлення порушених прав. Конституційні положення, встановлюючи можливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів влади, одночасно розширюють доступ громадян до механізмів правового захисту. Додаткові гарантії передбачають право звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Конституційного Суду України та міжнародних судових установ після використання національних засобів юридичного захисту.

Відтак конституційні гарантії судового захисту формують стійкий зв'язок між судовою владою та громадськістю. Реалізація права на звернення до суду підтверджує практичну спрямованість діяльності держави на забезпечення прав людини. Взаємодія судових органів із суспільством відбувається під час розгляду конкретних справ, а також у процесі реалізації конституційних гарантій доступності правосуддя. Відкритість відповідних процедур забезпечує громадянам можливість ефективно використовувати передбачені законом способи захисту своїх прав. Підзвітність судової влади конституційним цінностям і принципу верховенства права, поєднуючись із відкритістю судових процедур, зміцнює суспільну довіру до правосуддя. Зазначений аспект створює цілісну систему правових гарантій, у якій взаємозв'язок між судовою владою та громадськістю ґрунтується на доступності правосуддя, прозорості діяльності судових органів і реальному забезпеченні прав людини.

Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [10] визначає відкритість судової діяльності однією з основних засад функціонування системи правосуддя. Судові рішення, судові засідання та інформація про перебіг розгляду справ є відкритими, крім випадків, установлених законом. Право кожної особи на одержання усної або письмової інформації про результати розгляду власної справи, гарантуючись законодавством, забезпечує доступність судової інформації. Вільний доступ до судових рішень, поєднуючись із використанням електронних сервісів,

істотно розширює інформаційну взаємодію між судовою владою та громадськістю. Додаткове інформування учасників судового процесу здійснюється через офіційні цифрові ресурси держави, включаючи Єдиний державний вебпортал електронних послуг і мобільний застосунок «Дія». Використання цифрових інструментів, забезпечуючи оперативне поширення відомостей, одночасно підвищує доступність правосуддя для різних категорій населення.

Цифровізація діяльності судової влади істотно змінює механізми її взаємодії з громадськістю. Громадяни отримують інформацію про судовий процес через офіційні електронні ресурси, скорочуючи потребу в особистому зверненні до суду. Оперативність комунікації, у такий спосіб забезпечуючись сучасними цифровими сервісами, сприяє формуванню єдиного інформаційного простору судової системи. Відкритість інформації, поєднуючись із цифровими технологіями, забезпечує прозорість процесуального руху справ. Доступність електронних сервісів одночасно зменшує адміністративні бар'єри для учасників судового процесу та інших заінтересованих осіб. Інформаційний обмін, здійснюючись у режимі реального часу, посилює громадський контроль за діяльністю судових органів. Відповідно ефективна комунікація між судами та громадськістю, забезпечуючись сучасними цифровими рішеннями, створює додаткові гарантії відкритості правосуддя.

Відомості про суд, сторони спору, предмет позову, стадії розгляду справи, дату й місце судового засідання підлягають невідкладному оприлюдненню на офіційному вебпорталі судової влади України, якщо інше не встановлено законом. Розгляд справ проводиться відкрито, забезпечуючи можливість присутності будь-яких осіб у залі судового засідання. Особи, які порушують визначений порядок або виявляють неповагу до суду чи учасників процесу, можуть бути видалені із зали засідань на підставі вмотивованого судового рішення. Представники засобів масової інформації та інші присутні, використовуючи портативні технічні засоби, мають право здійснювати фото, аудіо та відеофіксацію без отримання окремого дозволу суду, дотримуючись законодавчо встановлених обмежень. Трансляція судового засідання проводиться за рішенням суду, а під час участі всіх сторін у режимі відеоконференції перебіг засідання транслюється в мережі Інтернет у випадках, визначених законодавством. Реалізація зазначених норм, забезпечуючи відкритість судового процесу, одночасно гарантує дотримання процесуальних прав усіх його учасників [10].

Відкритість судового процесу передбачає поєднання інформаційної доступності з належною організацією судового провадження. Судова влада, забезпечуючи можливість громадського спостереження, зберігає процесуальну самостійність під час ухвалення рішень. Поширення відомостей про рух справ і перебіг судових засідань сприяє підвищенню передбачуваності діяльності судових органів. Використання сучасних засобів фіксації судового процесу, розширюючи можливості громадського контролю, не повинно впливати на об'єктивність судового розгляду. Тому доцільно розглядати відкритість судової діяльності як складну систему, що охоплює інформаційний, організаційний і технологічний складники. Їх узгоджене функціонування, забезпечуючи прозорість роботи судових органів, зміцнює взаємозв'язок між судовою владою та громадськістю, що, своєю чергою, сприяє зростанню суспільної довіри до здійснення правосуддя.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» [11] визначає правові засади забезпечення відкритості діяльності органів державної влади, включаючи судові установи. Положення статей 1, 3, 5, 14 і 15 закріплюють право кожної особи на доступ до публічної інформації та встановлюють порядок її оприлюднення. Доступ до інформації, гарантуючись визначеними законом процедурами, створює належні умови для здійснення громадського контролю за діяльністю судових органів. Обов'язок своєчасно оприлюднювати суспільно значущі відомості, поєднуючись із відкритістю інформаційних ресурсів, забезпечує прозорість функціонування судової системи. Громадяни отримують можливість користуватися достовірною інформацією про діяльність судових органів, що зміцнює суспільну довіру до правосуддя та сприяє розвитку ефективної взаємодії між судовою владою і громадськістю.

Відкритість інформації забезпечує результативну взаємодію між судовою владою та громадськістю лише за умови її доступності для сприйняття. Офіційні відомості, оприлюднюючись своєчасно та у зрозумілій формі, створюють умови для об'єктивного оцінювання діяльності судових органів. Громадськість, використовуючи офіційні джерела, формує власне уявлення про функціонування судової системи. Наведений механізм зменшує поширення недостовірної інформації та обмежує виникнення суспільних спекуляцій. Комунікація між судами і громадянами, ґрунтуючись на відкритості інформаційних ресурсів, забезпечує конструктивний суспільний діалог. Її ефективність визначається повнотою, достовірністю та своєчасністю оприлюднених відомостей, а не лише їх кількістю.

Закон України «Про інформацію» [12] деталізує правові засади інформаційних відносин та визначає гарантії реалізації права на інформацію. Відповідно положення статей 5, 6, 9 і 10 закріплюють принципи відкритості інформації, свободи її поширення та рівного доступу до інформаційних ресурсів. Органи державної влади, виконуючи визначені законодавством вимоги, забезпечують відкритість власної діяльності. Судова влада, реалізуючи відповідні положення, надає громадянам можливість отримувати відомості про організацію судочинства та результати здійснення правосуддя. Гарантії доступу до інформації, поєднуючись із вимогами інформаційної відкритості, формують єдиний інформаційний простір взаємодії судових органів із громадськістю. Етичні стандарти професійної діяльності суддів визначають важливі засади взаємодії судової влади із суспільством. Відтак Кодекс суддівської етики [13] закріплює принципи відкритості, доброчесності та підтримання суспільної довіри до суду. Виконання суддею професійних обов'язків, здійснюючись відповідно до етичних вимог, зміцнює авторитет правосуддя. Доброчесна поведінка судді, поєднуючись із неухильним дотриманням професійної етики, забезпечує належний рівень суспільної довіри. Відкритість діяльності суддів не суперечить гарантіям їх незалежності, а сприяє кращому розумінню суспільством законності судових рішень. Професійна етика, відкритість і відповідальність, взаємодіючи між собою, формують основу авторитету судової влади.

Конституційна реформа правосуддя в Україні розширила механізми відкритості судової влади та вдосконалила взаємодію із громадськістю. Громадський контроль, діяльність громадських рад, інститут дисциплінарної скарги та інститут присяжних, забезпечуючи участь суспільства у функціонуванні

судової системи, посилюють її підзвітність. Використання зазначених механізмів сприяє зміцненню суспільної довіри та підвищує прозорість діяльності судових органів. Потреба у чіткому розмежуванні громадського контролю та неправомірного впливу на здійснення правосуддя, водночас, залишається актуальною. Тому надмірне втручання у діяльність судів або окремих суддів, порушуючи гарантії їх незалежності, створює ризики для об'єктивного розгляду справ [2, с. 43-44]. Відтак ефективна взаємодія між судовою владою та громадськістю забезпечується за умови дотримання рівноваги між відкритістю судової системи та незалежністю суддів. Рівень правової культури суспільства істотно впливає на якість взаємодії між судовою владою та громадськістю. Громадський контроль забезпечує позитивний результат лише за умови його здійснення у межах законодавства. Довіра до судової влади формується поступово, спираючись на відкритість діяльності судів, професійну етику суддів і належну комунікацію із суспільством. Незалежність суду, поєднуючись із відкритістю інформаційного простору, створює необхідні умови для ефективного здійснення правосуддя. Удосконалення комунікаційних механізмів між судами та громадськістю, здійснюючись на постійній основі, забезпечує збалансоване поєднання відкритості, суспільного контролю та гарантій незалежності судової влади, що сприяє зміцненню авторитету правосуддя й підвищує рівень довіри громадян до судової системи.

Транспарентність судової системи ґрунтується на постійній взаємодії з громадянським суспільством, тому що її основні функції безпосередньо передбачають таку комунікацію. Зміст транспарентності охоплює не тільки відкритість діяльності судів. Він, поєднуючись із доступністю інформації, забезпечує громадянам можливість об'єктивно оцінювати функціонування судової влади. Судова система, реалізуючи визначені законодавством засади відкритості, водночас впливає на формування суспільного сприйняття власної діяльності. Громадяни, отримуючи своєчасну й достовірну інформацію, краще розуміють організацію судочинства та порядок здійснення правосуддя, що сприяє підвищенню рівня правової обізнаності населення і розвитку правової культури. Системне інформування суспільства, забезпечуючи повноту, актуальність і достовірність відомостей, зміцнює довіру до судової влади та позитивно впливає на ставлення громадськості до правосуддя [1, с. 52].

Ефективність взаємодії судової влади з громадськістю безпосередньо залежить від якості інформаційної комунікації. Офіційні відомості повинні бути відкритими та зрозумілими для різних категорій населення. Їх поширення, здійснюючись безперервно, забезпечує усвідомлене сприйняття судових процедур, що зменшує ризик поширення недостовірної інформації та обмежує виникнення викривлених суспільних оцінок. Комунікація між судами й громадянами, поєднуючи відкритість із професійним роз'ясненням правових питань, створює умови для конструктивного суспільного діалогу. Водночас відповідальність судової влади за якість офіційного інформування посилюється, а громадськість отримує можливість оцінювати діяльність судів, спираючись на перевірені факти. Стійкий зв'язок між судовою владою та суспільством забезпечується лише за умови узгодження відкритості, достовірності й своєчасності поширення інформації. Належна взаємодія судової влади та громадянського суспільства забезпечується за умови безперервної комунікації, що ґрунтується на принципах

діалогічності, партнерства і прозорості. Представлені засади створюють умови для постійного обміну інформацією між судами та громадськістю. Важливе місце у цьому процесі посідає громадський контроль за діяльністю органів судової влади. Його реалізація, поєднуючись із підзвітністю судових органів, забезпечує відкритість функціонування судової системи. Інформування суспільства про діяльність судів і проведення консультацій із громадськістю, доповнюючи зазначені механізми, сприяють зміцненню суспільної довіри. Відтак сукупність цих складових формує цілісну систему взаємозв'язку між судовою владою та громадянським суспільством [4, с. 31].

Комунікація між судовою владою та громадськістю потребує двосторонньої активності всіх учасників цього процесу. Судові органи забезпечують відкритість своєї діяльності, своєчасно оприлюднюючи офіційну інформацію та підтримуючи постійний діалог із суспільством. Громадськість, використовуючи визначені законом механізми участі, здійснює контроль за функціонуванням судової системи, дотримуючись установлених правових меж. Зазначена взаємодія, здійснюючись на засадах взаємної відповідальності, сприяє підвищенню ефективності судового врядування. Узгодження відкритості судової влади з гарантіями її незалежності має визначальне значення для стабільного функціонування системи правосуддя. Рівновага між суспільним контролем, підзвітністю судових органів і самостійністю здійснення правосуддя, забезпечуючись комплексним поєднанням правових та організаційних механізмів, зміцнює авторитет судової влади, що створює належні умови для подальшого розвитку демократичних засад публічного управління. Основні форми взаємодії держави та громадянського суспільства у процесі оцінювання діяльності судової влади охоплюють комплекс організаційних і правових механізмів. Однією з таких форм є створення та функціонування координаційних органів. Їх діяльність, спрямовуючись на узгодження спільних дій, забезпечує своєчасне виявлення кризових явищ у сфері судоустрою та здійснення правосуддя. До роботи відповідних органів залучаються висококваліфіковані фахівці, забезпечуючи професійний аналіз проблемних питань і вироблення практичних рішень. Узгодження позицій державних інституцій і представників громадянського суспільства, відтак підвищує якість підготовки управлінських рішень [3, с. 286].

Важливою складовою взаємодії є спільне вироблення та подальше прийняття рішень, спрямованих на усунення негативних явищ у діяльності судової влади. Судочинство, незважаючи на чітке нормативне регулювання, супроводжується окремими проблемами, що потребують оперативного вирішення. Управлінські рішення, приймаючись за участю держави та громадянського суспільства, повніше враховують інтереси всіх заінтересованих сторін. Наступним елементом виступає практична реалізація ухвалених положень у діяльності судових органів. Запроваджені рішення повинні забезпечувати реальні зміни, а не обмежуватися декларативними положеннями. Їх послідовне виконання, усуваючи причини виникнення проблем, одночасно запобігає повторенню аналогічних негативних явищ [3, с. 286].

Важливе місце у взаємодії держави та громадянського суспільства посідає також громадський контроль за діяльністю судової влади. Незалежність гілок влади, гарантуючись конституційними нормами, одночасно потребує ефективних механізмів суспільного контролю. Їх функціонування сприяє своєчасному

виявленню проблем у роботі судових органів та визначенню шляхів їх усунення. Громадський контроль забезпечує дотримання принципу верховенства права й обмежує ризики неправомірного використання владних повноважень. Демократичний характер діяльності судової влади, поєднуючись із відкритістю та підзвітністю, зміцнює суспільну довіру до правосуддя. Збалансоване поєднання незалежності суду і громадського контролю, забезпечуючи належне функціонування судової системи, створює додаткові гарантії її ефективності [3, с. 286]. Гармонійна взаємодія між судовою владою та громадянським суспільством визначає одну з важливих передумов розвитку правової держави. Її ефективність залежить не лише від належного нормативно-правового забезпечення. Активна участь усіх суб'єктів відповідних відносин має не менше значення. Професійний діалог, здійснюючись на засадах відкритості, взаємоповаги та відповідальності, сприяє формуванню суспільної довіри до судової влади. Легітимність правосуддя зміцнюється за умови постійної комунікації між судами та громадськістю, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану. Стійкість судової системи значною мірою визначається її спроможністю забезпечувати відкритість діяльності, зберігаючи незалежність суддів, що створює необхідні передумови для зміцнення демократичних засад публічного управління та підвищення ефективності функціонування судової влади [5].

Висновки. Аналіз теоретичних положень і нормативно-правових засад взаємодії судової влади з громадськістю свідчить, що її основу становить принцип транспарентності, який охоплює відкритість судочинства, доступність і зрозумілість інформації, ефективну комунікацію та збалансоване поєднання публічності з гарантіями незалежності суду. Сукупність міжнародно-правових актів, Конституції України та національного законодавства формує цілісну нормативну основу забезпечення відкритості діяльності судових органів, визначаючи правові механізми реалізації права на справедливий суд, доступу до інформації, громадського контролю та цифрової взаємодії із суспільством. Ефективність такої взаємодії залежить від нормативного закріплення відповідних принципів, якості інформаційної політики судової влади, розвитку сучасних цифрових сервісів, дотримання професійної етики суддів, належного рівня правової культури громадян і функціонування механізмів конструктивного суспільного діалогу. Таким чином, системна, відкрита та безперервна комунікація між судовою владою і громадськістю за умови збереження процесуальної незалежності судів виступає ключовою передумовою зміцнення суспільної довіри до правосуддя, підвищення легітимності судових рішень і подальшого розвитку демократичних засад публічного управління в Україні.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Гарасимів Т. Правова модель партнерства судової влади та інститутів громадянського суспільства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2020. Т. 7, № 2. С. 48–55. DOI: 10.23939/law2020.26.048.
2. Мочульська М. Судова влада та громадськість: взаємодія в умовах конституційної реформи правосуддя в Україні. *Український часопис конституційного права*. 2018. № 3 (8). С. 39–46. DOI: 10.30970/jcl.3.2018.3.

3. Бліхар М., Крикавська І. Правова характеристика взаємодії органів судової влади та інститутів громадянського суспільства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2022. № 70. С. 283–287. DOI: 10.24144/222.2022.70.43.
4. Черповицька І. Ю. Напрями й форми комунікації громадянського суспільства і судової влади в Україні: загальнотеоретична характеристика. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 25–32. DOI: 10.24144/2788-6018.2022.01.4.
5. Єрмоленко Д. О., Пелех І. В. Взаємодія та комунікація громадянського суспільства та судової влади в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2025. № 16. DOI: 10.54929/2786-5746-2025-16-01-17.
6. Загальна декларація прав людини : Декларація ООН від 10.12.1948. URL (дата звернення: 09.09.2026).
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права : Міжнародний пакт ООН від 16.12.1966. URL (дата звернення: 09.09.2026).
8. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950. URL (дата звернення: 09.09.2026).
9. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL (дата звернення: 09.09.2026).
10. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL (дата звернення: 09.09.2026).
11. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL (дата звернення: 09.09.2026).
12. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL (дата звернення: 09.09.2026).
13. Кодекс суддівської етики : затв. XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013. URL (дата звернення: 09.09.2026).

REFERENCES

1. Blikhar, M., & Krykavska, I. (2022). Pravova kharakterystyka vzaïemodii orhaniv sudovoi vlady ta instytutiv hromadianskoho suspilstva [Legal characteristics of interaction between judicial authorities and civil society institutions]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Pravo*, 70, 283–287. <https://doi.org/10.24144/222.2022.70.43>
2. Cherpovytska, I. Yu. (2022). Napriamy y formy komunikatsii hromadianskoho suspilstva i sudovoi vlady v Ukraini: Zahalnoteoretychna kharakterystyka [Directions and forms of communication between civil society and the judiciary in Ukraine: General theoretical characteristics]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, 1, 25–32. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.4>
3. Council of Europe. (1950). *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Retrieved September 9, 2026, from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Harasymiv, T. (2020). Pravova model partnerstva sudovoi vlady ta instytutiv hromadianskoho suspilstva [Legal model of partnership between the judiciary and civil society institutions]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. Serii: «Yurydychni nauky», 7(2), 48–55. <https://doi.org/10.23939/law2020.26.048>

5. Mochulska, M. (2018). Sudova vlada ta hromadskist: Vzaiemodiia v umovakh konstytutsiinoi reformy pravosudiva v Ukraini [Judiciary and the public: Interaction in the context of constitutional reform of justice in Ukraine]. *Ukrainskyi chasopys konstytutsiinoho prava*, 3(8), 39–46. <https://doi.org/10.30970/jcl.3.2018.3>
6. United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. Retrieved September 9, 2026, from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
7. United Nations. (1966). *International Covenant on Civil and Political Rights*. Retrieved September 9, 2026, from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
8. Verkhovna Rada of Ukraine. (1992). *Pro informatsiiu: Zakon Ukrainy vid 02.10.1992 № 2657-XII* [On information: Law of Ukraine No. 2657-XII of October 2, 1992]. Retrieved September 9, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (1996). *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine]. Retrieved September 9, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2011). *Pro dostup do publichnoi informatsii: Zakon Ukrainy vid 13.01.2011 № 2939-VI* [On access to public information: Law of Ukraine No. 2939-VI of January 13, 2011]. Retrieved September 9, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2016). *Pro sudoustrii i status suddiv: Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 № 1402-VIII* [On the judiciary and the status of judges: Law of Ukraine No. 1402-VIII of June 2, 2016]. Retrieved September 9, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
12. Yermolenko, D. O., & Pelekh, I. V. (2025). Vzaiemodiia ta komunikatsiia hromadianskoho suspilstva ta sudovoi vlady v Ukraini [Interaction and communication between civil society and the judiciary in Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriia: Pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*, 16. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-16-01-17>
13. Zid suddiv Ukrainy. (2013). *Kodeks suddivskoi etyky* [Code of judicial ethics]. Retrieved September 9, 2026, from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text>

Received (надійшла до редакції): 14.07.2026

Accepted (прийнята до друку): 10.09.2026

Published (опублікована): 15.09.2026